

MEDISON

חמד

מרכז חינוכי

מרכז חינוכי

מדינת ישראל
משרד החינוך

מזן התלמוד

סדר נזיקין, מסכת בבא מציעא דף ק"ט

רב יוסף הוה ליה ההוא שתלא, שכיב ושבק חמשה חתנותא. אמר: עד האידינא חד, השתא חמשה; עד האידינא לא הוו סמכו אהדדי ולא מפסדו לי, השתא חמשה סמכו אהדדי ומפסדו לי.

שכיב - נפטר

חתנותא - חתנים

עד האידינא - עד עכשיו

הסבר: לרב יוסף היה אריס שהיה שותל עבורו עציים. אותו אריס נפטר והניח אחריו חמישה חתנים. אמר רב יוסף: עד עכשיו היה לי עסק עם אדם אחד, עכשיו יש כאן חמישה; עד עכשיו כל האחריות הייתה על האריס, עכשיו כל אחד מהחמישה יסמוך על חבריו שיעבדו, וכך יגרמו לי הפסד.

★ | מן ההסטוריה

חיל האוויר הישראלי במלחמת ששת הימים

חיל האוויר הישראלי מילא תפקיד מכריע במלחמת ששת הימים. באותו זמן עמדו לרשותו 203 מטוסי קרב. המלחמה נפתחה בהתקפת פתע נרחבת של חיל האוויר הישראלי על בסיסי חילות האוויר של מדינות ערב, במסגרת "מבצע מוקד". רוב מטוסי האויב הושמדו או שותקו, ובכך למעשה הוכרעה המלחמה כבר בתחילתה. 451 מתוך 600 המטוסים שהיו למדינות ערב הושמדו במהלך המלחמה. השליטה האווירית שהושגה אפשרה לחיל האוויר להגיש סיוע לכוחות היבשה הישראליים, לתקוף כוחות שריון וארטילריה של צבאות ערב ולזרז את תבוסתם. 25 טייסים ישראליים נהרגו במלחמה.

שני מפציצים מצריים שהושמדו על הקרקע (Wikipedia, לשכת העיתונות הממשלתית)

"תלמוד ישראלי" פרויקט חינוכי, קהילתי וחברתי המגיש את התלמוד תוך חיזוק והעצמת הקשר לתרבות ומורשת ישראל.

זמני השבת במוקדי הפעילות בעולם:

ישראל י"ם:	ניו יורק:
כניסת שבת: 19:13	כניסת שבת: 20:11
יציאת שבת: 20:30	יציאת שבת: 21:22
ישראל ת"א:	גרמניה:
כניסת שבת: 19:28	כניסת שבת: 21:08
יציאת שבת: 20:33	יציאת שבת: 22:53

סדר נזיקין | מסכת בבא מציעא דפים ק"ט-קט"ו
פרשת בהעלותך | י' ט"ז בסיון תשפ"ד (22-16 ליוני 2024)

דף ק"ט: האריס והמשת חתניו

מעשה שהיה ברב יוסף שהיה לו אריס והוא סיכם איתו שהוא ישתול גפנים בכרם ויקבל חלק מן היבול. אחרי זמן מה מת האריס והותר אחריו חמישה חתנים. המשת החתנים באו לפני רב יוסף וביקשו ממנו להמשיך להיות אריסים במקום חותנתם המנוח, אבל רב יוסף לא הסכים, הוא אמר להם: **"חותנכם היה אריס יחיד וידע שהאחריות עליו והוא בודאי היה בודק כל דבר שעשוי כראוי, אבל אתם חמישה, בכל דבר תסמכו אחד על השני שייסדר את הענינים, ובסופו של דבר הפרם לא יטופל כראוי.** אינני מוכן שתהיו אריסים שלי", קבע רב יוסף, "אבל אני מסכים לשלם לכם תמורת ההשקחה שחותנכם השביח בכרם בעבודתו".

דף ק"י: המלוה הנאמן

מעשה בלווה ומלוה שסיכמו ביניהם **שהמלוה יקבל את אחת הקרקעות של הלווה ויאכל מפירותיה זמן מסוים וכך יפרע החוב, וכך הם כתבו בשטר ההלוואה. אחרי שלוש שנים** אמר הלווה למלוה: "החזר לי את השדה, כבר נגמר הזמן שסיכמנו שהשדה יהיה אצלך". ואילו המלוה טען: "סיכמנו שהשדה יהיה אצלי חמש שנים, לא פחות". כשבאו לפני הדינים הם אמרו למלוה: "הוצא את השטר, ואם אמת כדברך יהיה כתוב בו שאתה זכאי להחזיק את השדה חמש שנים". אבל המלוה אמר שהשטר אבד לו. עתה על הדינים להחליט אצל מי יהיה השדה בשנתיים הבאות. מה עושים? **רב יהודה פסק שבמקרה הזה שלי, שהרי הכל רואים שאני מעבד אותו כבר שנים אחדות.** ואפילו אם הלווה יביא ראיה שלפני כן הוא היה שלו, זה לא יעזור לו, מפני שבמסכת בבא בתרא לומדים שאדם שמעבד שדה לפחות שלוש שנים ומעולם הבטלים הקודם לא מכה כנגדו שהוא גוזל אותו - יש לו חזקה בשדה הזה.

דף קי"א: שכר שכיר

אסור לאדם "לכבוש שכר שכיר". שכר שכיר הוא המשכורת של פועל העובד אצל אדם. באותו היום שהוא סיים את עבודתו, או אחת לחדש, או בכל מועד שנקבע בין המעביד לפועל - חייבים לתת לו את המשכורת, אם יש למעביד ממה לשלם. אדם עבד יום שלם או תקופה מסוימת עבודה קשה. בסוף היום או התקופה הוא בא למעביד שאומר לו: "תבוא מחר, איני משלם עכשיו", איזו אכזבה תהיה לו. **משום כך התורה מזהירה להימנע מכך מכל וכל.** בדרך זה לומדים שאיסור זה קיים רק אם הפועל מבקש מבעל הבית שישלם לו את שכרו, אבל אם הוא לא ביקש ממנו, בעל הבית אינו עובר איסור אם אינו משלם לו מיד.

דף קי"ב: "המוציא מחברו - עליו הראיה"

בדרך זה לומדים על ויכוח בין אומן לבעל הבית. בעל הבית מסר לו עבודה והוא טוען שבעל הבית הבטיח לו בעד העבודה שני סלעים כסף, ואילו בעל הבית טוען: "לא נכון, הבטחתי לך סלע אחד בלבד". **לפי מה קובעים הדינים איזו טענה לקבל?** במקרה כזה קיים כלל יסודי האומר כך: **"המוציא מחברו - עליו הראיה"**. כלומר: מי שטוען שהשני חייב

מתפללים

ליוחאי בן ה-16 יש חלום להיות טייס. הוא רוצה ללמוד דברים שקשורים לנושא ולהתאמן כדי להתקבל לקורס טיס. ההורים שלו, שמכירים אותו היטב, חושבים שאין לו נתונים וכישורים להיות טייס, שהוא לא מתאים לזה, ומתלבטים האם לעודד אותו או לא.

מצד שני:

להערכת ההורים המכירים את בנם, מכיוון שלדעתם אין לו את הכישורים, הוא סתם יתאמץ מאוד, ובסוף ייכשל ואז האכזבה, הכאב והפגיעה בו יהיו גדולים. זה יפגע בביטחון העצמי שלו וישפיע על המשך חייו. אז אולי עדיף כבר עכשיו להוריד אותו מהעץ הזה, ולכוון אותו לדבר שיש לו סיכוי גדול יותר להצליח בו.

מצד אחד:

ליוחאי יש חלומות שהוא רוצה להגשים, אז אולי חשוב לעודד אותו להמשיך ולנסות לממש אותם, ולסייע לו ככל הניתן למרות שהם חושבים שזה לא מתאים לו.

מה דעתכם?

אם גם אתם נתקלתם בדילמה ו'התפללתם' עליה אתם מוזמנים לשתף אותנו ונפרסם אותה אצלנו בעלון. ניתן לשלוח למייל talmudisraeli@medison.co.il תחת הנושא "דילמה" עם שם משפחה ועיר מגורים וגם אתם תיכנסו להגרלה על פרסים שווים

על המפה

אור עקיבא

אור עקיבא היא עיר במחוז חיפה, שהוקמה ב-1951 על ידי קבוצת עולים מרומניה, ונקראה בתחילה מעברת חוף הכרמל או מעברת קיסריה. שנתיים לאחר מכן שונה שם היישוב לאור עקיבא, על שם ר' עקיבא שהוצא להורג בקיסריה הסמוכה. עולים רבים מארצות שונות התיישבו במקום לאורך השנים. גל עלייה גדול במיוחד הגיע מברית המועצות בשנת 1992, והביא להקמת שכונות חדשות ושירותים ציבוריים נוספים. כיום גרים במקום כ-18,000 תושבים. עזר ויצמן שהיה מקורב מאוד לתושבי אור עקיבא, ביקש שלא להיקבר בחלקת גדולי האומה בהר הרצל בירושלים, אלא להיקבר בבית הקברות באור עקיבא, ליד קבר בנו שאול

מרכז תרבות וחברה באור עקיבא (Wikipedia, דוד שי)

הצטרפו למאות אלפי לומדי הדף היומי, פתחו שיעור שבועי אצלכם בקהילה

כל קהילה שתצטרף, תקבל את העלון השבועי עפ"י הכמות הנצרכת בקהילתה בחינם עד פתח הבית! לרישום סרקו את הקוד.

בית ספר חזון יעקב, אשדוד

100 שנים לייסוד 'הדף היומי'

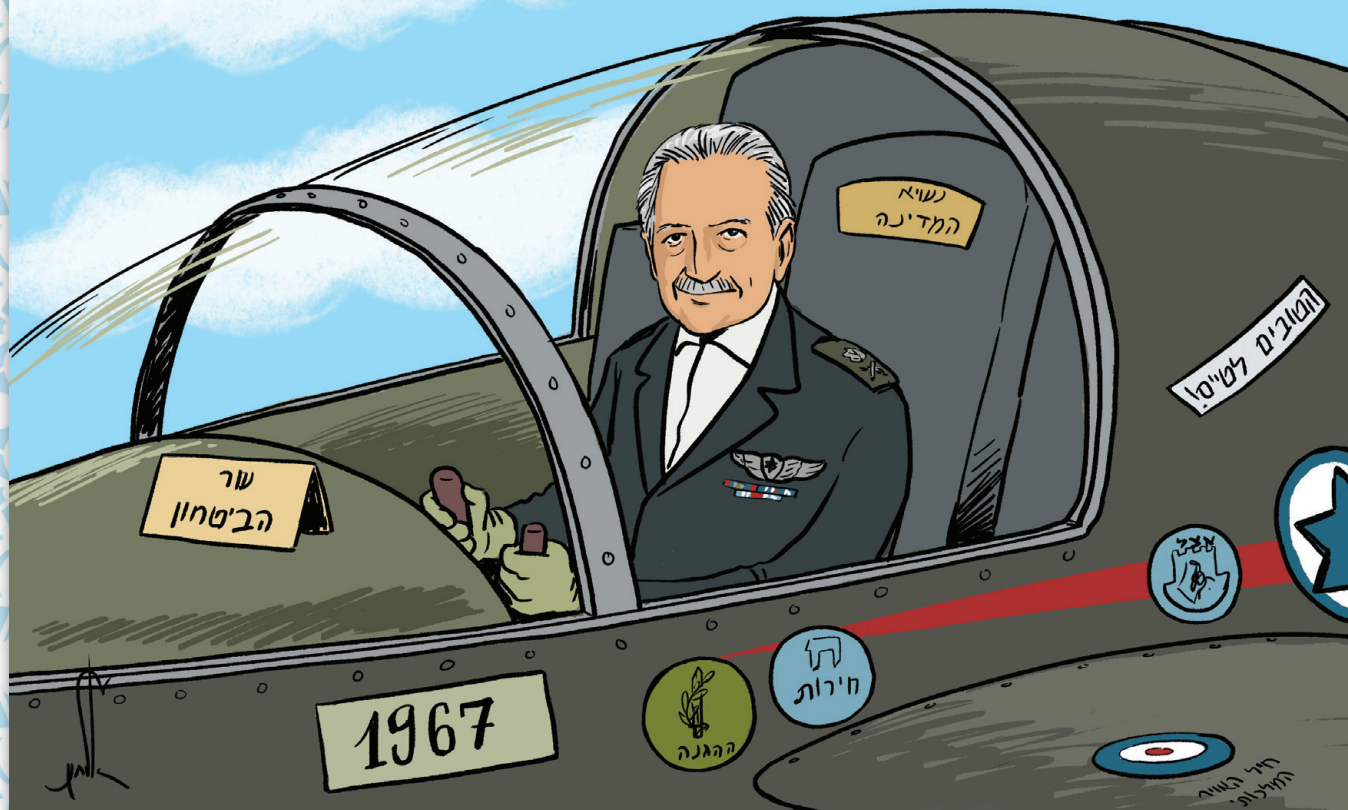
המושג השבועי

הלנת שכר

בתורה נאמר "לא תלין פעולת שכיר אתך עד בוקר" (ויקרא י"ט), וכן "ביזמו תתן שכרו" (דברים כ"ד). המשמעות היא שיש לשלם לפועל או לשכיר בו ביום שסיים את עבודתו, ולא לדחות את התשלום ליום המחרת או לזמן מאוחר יותר. אותו פועל מצפה לקבל את שכר מלאכתו, ואין זה הוגן לעכב אותו ללא הצדקה.

4260	3930	3880	3828	3728	3408	3340	2934	2883	2448	2448	2238	1948	0				
495	רבי יהודה הנשיא	רבי עקיבא	חורבן ביהמ"ק ה-2	הלל הזקן	-352 הקמת ביהמ"ק ה-2	-560 אסתר המלכה	-422 חורבן ביהמ"ק ה-1 גלות בבל	חונת ביהמ"ק ה-1	שלמה המלך	דוד המלך	דבורה הנביאה	מתן תורה	-1311 יציאת מצרים	אפרים ומנשה	-1521 בניי במצרים	-1812 אברהם איניו שרה	-3760 בריאת העולם

לוח שנה

לואה וד לטל לזל אילגה לואכ יד
 לאמה זמלג לז יזאמט איהזט טט אטגו לזג י
 יזגט - זגט זמלג זמטלגט
 לזזט לז לז לזזט זמלג לזזט ז
 לזזט לזג לזג

- התבוננו היטב בציור וענו על השאלות הבאות:
- מי האיש היושב בתא הטייס?
  - איך המספר 1967 קשור אליו?
  - מדוע על כיסא הטייס כתוב נשיא המדינה?
  - היכן הוא נקבר?

השנה אנו מציינים

100 שנים לייסוד 'הדף היומי'

למדו את המושגים המודגשים בעלון ותוכלו להשתתף בחידונים ופעילויות במשך השנה.

מי אני?

- הזרוע האווירית של ארגון ההגנה.
- מפקדו היה יהושע אשל.
- שימש בעיקר לאיסוף מודיעין והובלת אספקה.
- לאחר הקמת המדינה, הפך לחיל האוויר של צה"ל.

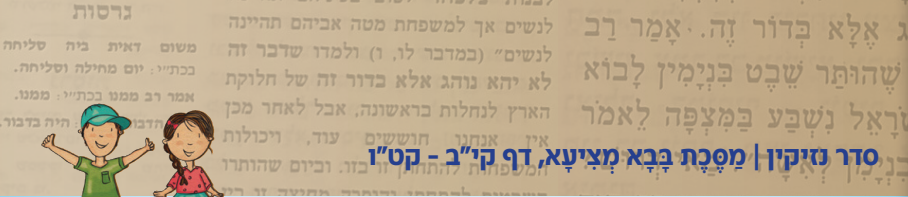
5780	5778	5727	5708	5707	5699	5657	5323	5260	5258	4900	4800	4650	4260
ה'תש"פ	ה'תשע"ח	ה'תשכ"ז	ה'תש"ח	ה'תש"ז	ה'תרצ"ט	ה'תר"ץ	ה'רמ"ח	ה'תש"ס	ה'תש"ח	ה'תשמ"ב	ה'תשמ"א	ה'תשנ"ה	ה'תשס"ו
2019	2017	1969	1967	1948	1947	1939	1897	1500	1492	הרמב"ם	רש"י	רבי סעדיה גאון	510 ימי הביניים תקופת הראשונים
שנת סיום הטיס ללומדי הדף היומי	70 שנה למדינה	הרב אריה לזין	מלחמת ששת הימים	מלחמת העצמאות	שואה	הרצל	רבי יוסף קארו	העת החדשה	גירוש ספרד				

דבר תורה

אחת הדרכים לדעת מהו המקום המוסרי בו עומדת חברה, בו נמצאים האנשים, היא על ידי בדיקה - מה מזעזע את החברה, מה עוצר את האנשים מלכת באמצע מהלך חייהם הרגיל. בפרשתנו מדברים אהרון ומרים לשון הרע על משה רבנו, מרים מצטרעת והעם עוצר את תנועתו למשך שבוע ימים. באמצע מרוצת החיים, תוך כדי התנועה במדבר לכיוון ארץ ישראל הכל נעצר, ולא ניתן להמשיך את סדר היום. אירוע שכזה מחייב תחקור ובחינה מחודשת, ולכן חייבים לעצור.

בכך מציבה התורה רף מוסרי גבוה עבור בני ישראל ומלמדת אותם **שזלזול בבני אדם או אמירת לשון הרע הם דברים שחברה מתוקנת לא יכולה לקבל, ולכן יש לעצור את הכל ולעשות חשבון נפש בטרם ממשיכים.**

דבר נזיקין | מסכת בבא מציעא, דף קי"ב - קט"ו

לו כסף, חיב להביא הוכחה שהוא צודק. אם אינו מביא הוכחה שהשני חיב לו כסף, אין משלמים לו כלום. מעתה האומן שרוצה להוציא כסף מבעל הבית זקוק להביא ראיה שהוא צודק, שאכן בעל הבית הבטיח לו שני סלעים, אם אינו יכול להביא ראיה, הוא מקבל סלע אחד בלבד.

דף קי"ג: "משכון שלא בשעת הלואה"

לעיתים אדם שמלוה כסף חפץ להבטיח את החזרת החוב. בין היתר, **אם הוא חושש ששאל ללווה לא יהיה אף להחזיר, הוא יכול לדרוש ממנו משכון.** קיימים סוגי משכונות שונים, ובמאמר זה נלמד על משכון המכונה **"משכון שלא בשעת הלואה"**. אם הגיע מועד פירעון החוב וללווה אין כסף להחזיר, רשאי המלוה לתובעו בבית דין, **ובית דין קובע כי עד שיהיה ללווה כסף להחזיר את החוב - עליו לתת למלוה חפץ כל שהוא בעל ערך, כמשכון במקום החוב.** זהו **"משכון שלא בשעת הלואה"** - **משכון שניתן שלא בשעת הלואה, אלא אחריה.** בדף זה לומדים הלכות אחרות לגבי נטילת משכון **א. אסור למלוה לקחת בעצמו בכוח משכון מיד הלווה, אלא עליו לפנות לבית הדין ושליח בית הדין יקח את המשכון מידו (כמובן אם הלווה מסכים מעצמו לתת משכון, אין כל בעיה לקחת ממנו גם בלא בית דין).**

ב. לשליח בית הדין אסור להיכנס לבית הלווה כדי ליטול ממנו משכון, אלא עליו לעמוד מחוץ לביתו והלווה יוציא לו איזה חפץ שיבחר למשכון.

דף קי"ד: מפגש עם אליהו הנביא בבית הקברות

פעם אחת התגלה אליהו הנביא לאמורא רבה בר אבא בבית קברות של נוכרים. רבה שאל את אליהו שאלות אחרות בהלכה ואליהו הנביא השיב לו עליהן. לבסוף שאלו רבה: **"אתה הרי כוהן, ואיך מותר לך להיות בבית הקברות? הרי לכוהן אסור להיטמא למתים!"**. השיב לו אליהו הנביא: **"וכי לא שנית סדר טהרות, שם נאמר שרבי שמעון בר יוחאי אמר שרק נוכרי אינם מטמאים את מי שעומד עליהם אלא רק מי שנוגע במת נוכרי נטמא?"**

ענה לו רבה: **"יש שישה סדרי משנה. שני סדרים אינם נוהגים הלכה למעשה כעת - סדר זרעים, העוסק במצוות הנוהגות רק בארץ ישראל ואני רבה גר בבבל, וסדר טהרות, העוסק בהלכות טהרה שבעיקר נוהגות בזמן שבית המקדש היה קיים."**

דף קט"ו: מצות שמירת כספים

בשנה השביעית, שנת השמיטה, מלבד איסור עבודת האדמה קיימת מצוה נוספת, והיא: **מצות שמירת כספים**, שכל אדם שהלוה כסף לחברו ועברה שנת השמיטה - אינו יכול לגבות את החוב לעולם. שלוש מצוות נאמרו בתורה לגבי מצות שמירת כספים ומהן נלמד על פרטיה של מצוה זו.

מצוה א' - ויתור על החוב: אם הלווה רוצה להחזיר את הכסף לאחר שנת השמיטה, מצוה על המלוה לומר לו: **"משמט אני"** - מותר אני על החוב.

מצוה ב' - איסור תביעת החוב: המלוה אינו רשאי לתבוע את החוב, לאחר שעברה שנת השמיטה.

מצוה ג' - לא להימנע מהלואה: אסור להימנע ולא להלוות כסף מתוך חשש פן תעבור שנת השמיטה והמלוה יפסיד את החוב.

בעוד איסורי עבודת האדמה נוהגים בארץ ישראל בלבד, שמירת כספים נוהגת גם בחוץ לארץ. בדף זה לומדים שאם המלוה קיבל משכון מן הלווה - הוא אינו חיב לשמוט את החוב.

חידה!

זהו את המילים הבאות, המרכיבות ביחד כלל הלכתי חשוב:

1. ברכת הלחם
2. כותבים בהן בבתי הספר, בלי האות האחרונה
3. העלים שלו
4. כינויו של הרב קוק (ראשי תיבות)

המשפט שהתקבל:

(טלמול, לזל, ולסול, אלוטל, טלוטל)

שאלות השבוע ???

1. מה משמעות האיסור לכבוש שכר שכיר?
2. מאיזה שבט אליהו הנביא?
3. מה עוד שומטים בשנת שמיטה, חוץ מעבודת האדמה?

בין הפותרים נכונה תיערך הגרלה שבועית* והזוכה בה יזכה בפרס איכותי. את התשובות יש לשלוח עד יום רביעי שלאחר השבת של אותו עולן עד השעה 14:00, למייל talmudhagrala@medison.co.il יש לציין את מס' העולן עליו אתם עונים.*בפיקוח רואה חשבון